

Mitt jämlika liv

Caritas Finland

Information och uppgifter
för 13-åringar och äldre

Mitt jämlika liv – Glimtar av vardagen i Bangladesh

Detta häfte samlar ihop information om projektet Mitt jämlika liv och GMB Akashs fotoutställning gällande projektet. Först berättar vi hur projektet förknippar sig med hållbara utvecklingens mål, finska utvecklingssamarbetets principer och fördjupar oss i frågor kring ojämlikhet. Därefter funderar vi om man med medkännande inställning kan minska ojämlikhet. Till sist presenterar vi kort fotografen och berättar om hans hemland Bangladesh.

Efter detta är det dags för ett funderingsmaterial som behandlar frågor gällande ojämlikhet och uppmuntrar till en medkännande inställning till andra människor.

Allra sist finns en ordlista som öppnar terminologin både i berättelserna i GMB Akashs foton och det här funderingsmaterialet.

Projektets syfte

Miljarder människor i världen lever i ojämlik ställning. På Förenta nationernas initiativ har hundratal länder ingått en förbindelse att minska ojämlikhet. I september 2015 godkände Förenta nationernas (FN) 193 medlemsstater den globala genomförandeplanen för hållbar utveckling, Agenda2030, som innehåller 17 mål för hållbar utveckling (eng. Sustainable Development Goals, SDGs).

Deras syfte är att före år 2030 avskaffa extrem fattigdom, skydda jordens bärkraft och främja jämställdhet och rättvisa.

Länderna har ingått en förbindelse att prioritera dem som är i allra sämsta situation så att vi äntligen kan nå en rättvisare värld. Minskad ojämlikhet är ett av de mest centrala målen för hållbar utveckling och målet för Caritas Finlands globalfostransprojekt Mitt jämlika liv. Mål nummer 10, Minskad ojämlikhet är tätt i kontakt med de andra målen för hållbar utveckling. De skildrar saker som vi ska garantera för alla människor i världen så att vi kan nå en mer jämlik värld.

Målen för hållbar utveckling:

- Mål 1: **Ingen fattigdom**
- Mål 2: **Ingen hunger**
- Mål 3: **God hälsa och välbefinnande**
- Mål 4: **God utbildning för alla**
- Mål 5: **Jämställdhet**
- Mål 6: **Rent vatten och sanitet för alla**
- Mål 7: **Hållbar energi för alla**
- Mål 8: **Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**
- Mål 9: **Hållbar industri, innovationer och infrastruktur**
- Mål 10: **Minskad ojämlikhet**
- Mål 11: **Hållbara städer och samhällen**
- Mål 12: **Hållbar konsumtion och produktion**
- Mål 13: **Bekämpa klimatförändringarna**
- Mål 14: **Hav och marina resurser**
- Mål 15: **Ekosystem och biologisk mångfald**
- Mål 16: **Fredliga och inkluderande samhällen**
- Mål 17: **Genomförande och globalt partnerskap**

GLOBALA MÅLEN

För att få slut på fattigdom, skydda vår planet och bekämpa ojämlikhet och orättvisa.

Hela samhällets kreativitet, kompetens, teknologi och ekonomiska resurser är nödvändiga för att nå målen för hållbar utveckling. Vi alla kan vara en del av förändringen som gör att världen blir en rättvisare och mer jämlik plats att leva i!

Mer information om globala målen hittar du på webbplatsen till projektet Mitt jämlika liv på adresse www.mittjamlikaliv.org.

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

Vad har Finlands utvecklingspolitik som mål?

Det centrala målet i Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete är att stödja utvecklingsländernas strävanden att avskaffa ojämlikhet och främja hållbar utveckling grundande på FN:s olika mål.

Utvecklingspolitik är verksamhet som syftar världsomfattande till minskning av fattigdom, utförande av individers rättigheter och främjande av hållbar utveckling. Utvecklingssamarbete är ett sätt att genomföra utvecklingspolitik. Det är praktiskt samarbete med utvecklingsländer och andra samarbetspartner – såsom internationella organisationer och medborgarorganisationer – för att nå utvecklingsmålen.

Påverkansarbetet i internationella organisationer är en viktig del av utvecklingspolitik. Dessutom gör Finland utvecklingssamarbete så att det stärker både den officiella och privata sektorn. I utvecklingspolitiken tillhör samarbete med medborgarorganisationer så i mållandet som

i Finland. Ett sätt är att stödja utvecklings-
arbetsorganisationers projekt och globalfostran.
Mitt jämlika liv är ett projekt för global fostran.
Med Finlands utvecklingspolitik och utvecklings-
samarbete når man resultat som påverkar positivt
människoliv och utvecklingen av samhällen samt
avskaffar världsomfattande ojämställdhet och
ojämlikhet.

Vad är ojämlikhet?

Ojämlikhet betyder orättvis skillnad mellan människor, som syns i individernas välbefinnande och som skulle kunna undvikas. Ojämlikhet kan förknippa sig med nästan alla mänskliga livets delar: välbefinnande, hälsa, ekonomi, härstamning, kön, ålder eller boende.

Enligt filosofi professor Antti Kauppinen blir ojämställdhet mellan individer problematiskt, när orättvisa omständigheterna påverkar att resurserna fördelas ojämnt eller när det har orättvis behandling som påföljd. Som motsats till ojämlikhet kan ses jämställdhet, som har en stark anknytning till begreppet rättvisa.

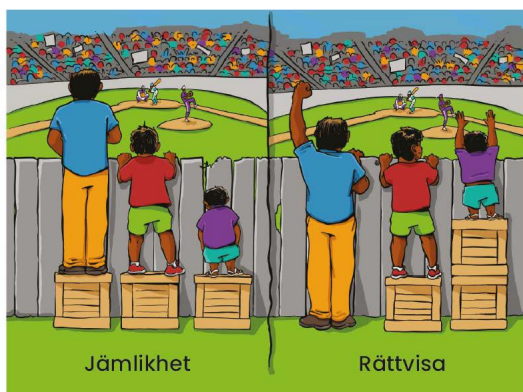
Man kan påverka ojämlikhet till exempel med att fästa uppmärksamhet på, hurdana möjligheter individen har till utbildning, försörjning, hälsovårdstjänster och ren miljö. Det är även beaktansvärt att speciellt stödja personer i sårbar situation samt att förbättra individers resiliens, dvs. stärka deras förmåga att klara av motgångar med att utnyttja de krafter och styrkor som uppehåller deras välbefinnande i olika situationer.

Vad är ojämlikhet relaterat till?

Ojämlikhet kan vara relaterat till nästan alla områden av mänskligt liv:

Minskning av ojämlikhet är svårt att mäta eftersom det inte alltid finns objektiva jämförelsepunkter. För mätning av inkomstskillnader har det utvecklats några indikatorer som används internationellt. För att mäta ojämlikhet, som har med välbefinnande att göra, finns det inte ett internationellt överensstämmande mätningssätt eftersom det mycket är fråga om en erfarenhet som är förutom personlig även kulturbunden.

Jämlikhet och rättvisa (equality/equity) betyder olika saker.

Man kan minska ojämlikhet antingen med jämställt bemötande dvs. ge alla lika mycket eller ge alla enligt behov. På engelska granskar man detta med ordparet equality/equity.

Finland anses enligt många forskningar och jämförelser vara ett av världens mest rättvisa och jämlika länder. Trots det upplever 80 procent av finländarna ojämlikheten som det viktigaste samhällspolitiska hotet.

Ojämlikhet är en mångsidig utmaning som enligt forskningar även minskar förmågan att uppleva medkänsla. I minskning av ojämlikhet är medborgarnas medvetenhet, eget ansvar,

initiativförmåga och säkerställande av obundenhet viktigt. Samtidigt måste man stödja möjligheten att delta i samhället för de grupper som är i den allra svagaste situationen. Att förstärka empati minskar å sin sida ojämlikhet. Alla vi kan påverka minskningen av ojämlikhet i vårt vardagliga liv och sträva efter att lära oss medkänsla. Det är viktigt att vi fäster uppmärksamhet på det hur det känns för den andra, och inte på hur det skulle kännas för dig själv i hans situation eller vad vi själva skulle göra i hans situation.

Läs mer om ojämlikhet och källorna till den här texten på projektets webbplats uppgifter.mittjamlikaliv.org.

Projektet har kanaler i sociala medier på Instagram och Facebook. Följ oss på kontona

@samanarvoinenelamani

Medkänsla minskar ojämlikhet

Medkänsla hjälper att minska ojämlikhet. Varje människa har möjligheten att ställa sig medkännande till den andra människan. Ibland finns det behov att ändra på strukturer eller lära sig nya saker för att medkänslan ökar: vem får hjälpa, vem får hjälpas och vem får hjälpa vem.

Vad är medkänsla?

Medkänsla kombinerar kunskap, känsla och handling.

Handling kan vara en blick, ett varmt leende, att hålla dörren öppen, se den andre och att erkänna den andres handlingskraft.

En medkännande person ser en annan persons önskemål och behov.
Medkänsla är också att försvara de svagare.

I medkänsla kombineras kunskap, känsla och verksamhet. Verksamhet kan vara en blick, ett varmt leende, att hålla dörren öppen, att se den andra och att erkänna den andras agentskap. En medkännande människa ser vad den andra människan vill och behöver. Medkänsla är också att försvara de svagare. En människobild där människan är god och strävar till kontakt är förknippad till medkänsla.

Läs mer om empati på framsidan av projektets webbplats på adressen www.mittjamlivaliv.org.

GMB AKASH

Fotografen GMB Akash är också en välgörare

GMB Akash är en bangladeshisk fotograf som berättar berättelser om människor i samhällets marginaler runtom i världen, och försöker få deras röster hörda. Han har samlat berättelser över tjugo år. Han har fotograferat många övergivna människogrupper, såsom prostituerade, kastlösa dvs. daliter och funktionsnedsatta personer.

Han håller kontakt med personerna som han har fotograferat även efter fotograferingsstunden. Under åren fick han ångest eftersom det inte skedde någon förändring i människornas liv. Han började hjälpa människorna själv. Akash har hjälpt ett stort antal människor att grunda ett företag: gatubarn säljer popcorn, en man säljer kläder från ett rikshastånd och en annan man säljer gurkor.

Akash har grundat en skola där barn från fattiga familjer får undervisning. Han utbildar även människor att fotografera. Han har märkt att med utbildning förbättras människors levnadsnivå.

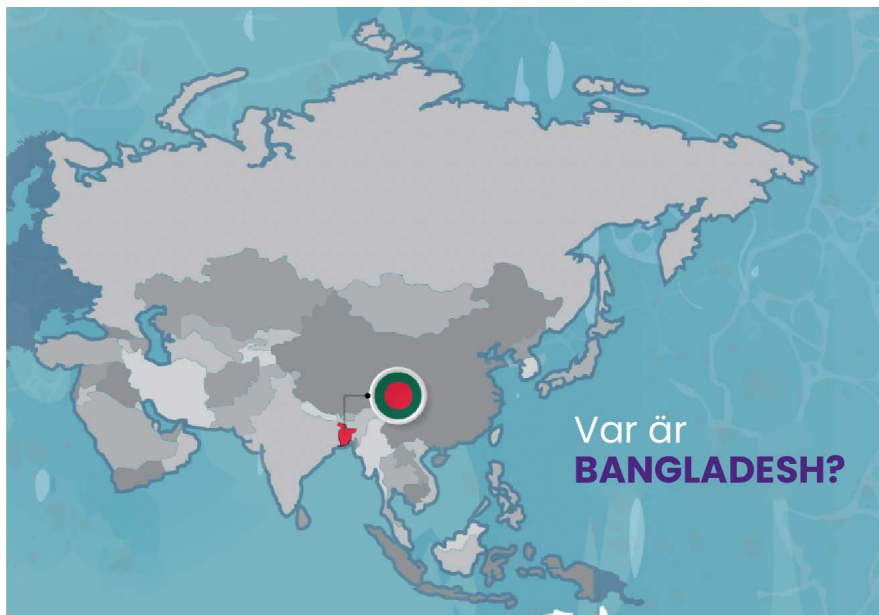

På GMB Akashs foto, Md. Rabbi som städar avlopp och sopar gator på jobbet.

Akash har fått över hundra internationella priser och hans fotografier har setts i många kända publikationer, såsom The Guardian, Vogue, Time, Sunday Times och Newsweek.

Bangladesh är ett tätt befolkat land

- Bangladesh ligger i Sydasien.
- Indien och Myanmar är grannländer till folkrepubliken Bangladesh.
- Huvudstaden är Dhaka, och där bor cirka 7 miljoner invånare.
- Andra städer är Chittagong, Khulna, Rajshahi, Barisal och Sylhet.
- Bangladeshs areal är 143 998 km².
- Det officiella språket är bengali.
- Valutan är taka.
- Bangladesh blev självständigt från Pakistan år 1971. Under åren 1955–1971 kallades landet Östpakistan.
- Folkmängden är 162,7 miljoner.

Bangladeshs läge på kartan. Grannländer är Indien och Myanmar.

Bangladesh är till folkmängden världens åttonde största land och landet är en av världens tätast bebodda stater. Inom landets område ligger Padmas dvs. Ganges och Jamunas dvs. Brahmaputra delta som är ett mycket fruktbart område. Flera monsunöversvämningar och tropiska orkaner dvs. cykloner inträffar Bangladesh varje år. Största delen av landområdet är på 0–10 meters höjd över havet. Ifall havsytan stiger med en meter, blir cirka tio procent av landområdet

Dhaka, Bangladeshs huvudstad, och Ganges och Brahmaputra delta på kartan.

troligen under vatten. Under stora översvämningar har redan hälften av landet varit under vatten. Skogshuggningar och erosion förvärrar naturkatastrofernas verkningar.

Landets ekonomi stiger sakta. Politisk ostabilitet, dålig infrastruktur, korruption, otillräcklig energitillgång och att det ekonomiska systemet inte förnyas tillräckligt är utmaningar för landets ekonomi.

Av exportprodukterna består över tre fjärdedelar av klädindustrin. I landet finns flera fabriker där man tillverkar kläder för västerländernas marknad. Största delen av arbetarna i fabrikena är kvinnor. De får ofta ganska lite lön och arbetsförhållandena är dåliga. Det sker olyckor ganska ofta.

Största delen av befolkningen lever på landet i självhushåll. Det finns brist på rent vatten i landet. Inom många områden har förorenat ytvatten blandats med grundvatten.

Största delen av bangladesharna är muslimer. I landet bor även hinduer, buddhister och kristna.

Det finns ojämlikhet även innanför Bangladesh. Trots att majoriteten i landet är muslimer, är kastlösa människor med hindubakgrund, daliter, i utstött situation. Människor som tillhör rohingyaminoriteten och har flytt från Myanmar till Bangladesh har varit i svår situation. Det har varit svårt att hitta bosättningsområden för dem. Skillnader i förmögenhet är också en viktig faktor som ökar ojämlikhet.

Bangladesh är ett av världens fattigaste länder. Hälso- och utbildningsnivån har stigit så småningom. Vuxna personers läskunnighetsprocent var 75 procent enligt Världsbanken år 2019.

FUNDERINGSUPPGIFTER

Bästa läsare av funderingsmaterialet,

Detta material är skapat som en guide för alla som vill lära sig mer om globala frågor. Några instruktioner är avsedda speciellt för lärare och andra fostrare för globalfostran. Materialet är förknippad med Caritas Finlands projekt Mitt jämlika liv. I projektet ordnas under åren 2021–2024 en fotoutställning av den bangladeshiska fotokonstnären GMB Akash runtom i Finland och på webben. Vi vill uppmuntra alla som tittar på bilderna att gå igenom följande uppgifter.

Syftet med materialet är att väcka tittarna att fundera på ojämlikhet och vilka medel vi har att minska ojämlikhet. Materialet strävar efter att fördjupa vår förståelse om ojämlikhet och uppmuntra finländare till globalt ansvar och aktivt världsmedborgarskap. Det passar att användas både vid utställningsbesök och på lektioner med barn och unga.

Du kan bekanta dig med utställningens bilder och uppgifter även på adressen: www.mittjamlikaliv.org.

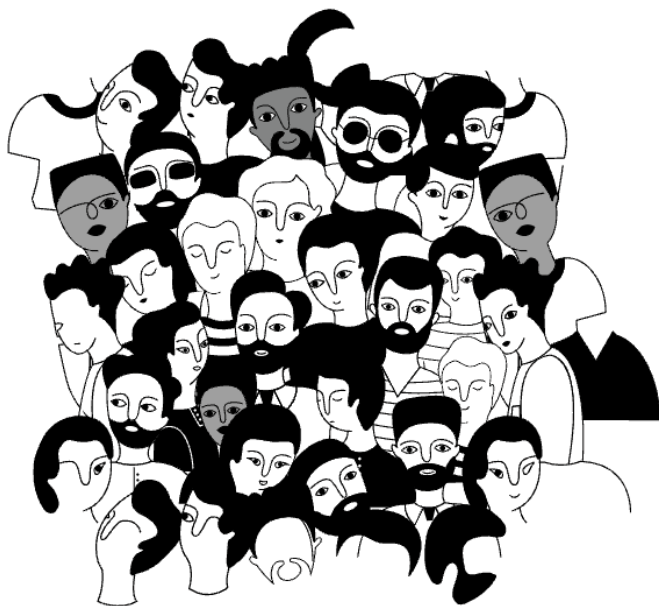
För fostrare och lärare:

Dessa funderingsuppgifter är avsedda för 13-åringar och äldre. På projektets webbplats material.mittjamlikaliv.org finns dessutom gruppuppgifter som läraren eller fostraren kan tillämpa så att de kan användas på vilken årskurs som helst.

En del av bilderna i GMB Akashs utställning kan uppröra ett känsligare barn och några av bildtexterna eller funderingsuppgifterna kan innehålla begrepp som är främmande för barn, och som det kan kännas svårt att tala om. Av denna anledning har vi samlat en begreppslista i slutet av materialet, vars syfte är att hjälpa fostraren att behandla temana med barnen.

Ojämlighet påverkar livet av miljarder människor. De som bor i Finland kan påverka ojämlikheten både genom utvecklingssamarbete och medborgarinflytande. Fostrare spelar en viktig roll i att fostra barn till medkännande individer som känner igen ojämlikhet, ifrågasätter strukturer som skapar det och strävar i sitt eget liv efter jämställdhet och minskning av ojämlikhet.

Vi vill uppmuntra dig att behandla temat ojämlikhet både på lektioner, i hobbygrupper som i gemensamma diskussioner hemma. Bearbeta materialet som du vill och plocka idéer därifrån i din undervisning och vardag. En del av uppgifterna är förknippade med personerna i GMB Akashs foton och deras berättelser. Ni kan alternativt tänka på någon annan person.

**Projektet har kanaler i sociala medier
på Instagram och Facebook. Följ oss på kontona**

@samanarvoinenelamani

1. Vilka är människans grundläggande behov? Finns alla grundläggande behoven på bilden bredvid?

- a. Vilka behov har du själv haft sista tiderna?
- b. Är de grundläggande behov? Tror du att din vän skulle svara på frågan likadant och har hen samma grundläggande behov som du? Varför? / Varför inte?
- c. Varför skulle personerna på bilderna kanske svara på ett annorlunda sätt?

Grundläggande mänskliga behov

Näringsrik mat

Rent vatten

TV

Cykel

Möjlighet att uttrycka sin åsikt

Sjukvård

Eget rum

Godis

En känsla av trygghet

Utbildning

Egna pengar

Semesterresa

Hem

Möjlighet att utöva religion

Ren natur

Mobiltelefon

En plats att leka och spela

2. De globala målen för hållbar utveckling gäller människans grundläggande behov överallt i världen. Vi alla kan sträva efter att nå dem.

- a. Kan du nämna sådana saker i ditt eget samhälle i vilka människor är icke-jämställda?
- b. Vilka personer i din egen närmaste krets är dem vars grundläggande behov eller mål inte blir uppfyllda?
- c. Hur skulle du kunna hjälpa dem i ditt vardagliga liv att uppfylla dessa mål?
- d. Många barn och unga har någon slags veckolista på uppgifter – kanske du med. Varför gör man vanligen dessa uppgifter?

3. Akash fotograferar människor "på samhällets kanter".

- a. Vad betyder det att vara på kanterna eller i marginalen?
- b. Vem tror du att är i mitten av samhället?
- c. Varför drar man gränser? Hur skulle det kännas att vara i marginalen eller på andra sidan av gränsen?
- d. Kan gränsen även vara delaktiggörande och likställande i stället för att vara uteslutande och icke-jämställande?
- e. Fundera skapar du gränser i ditt eget liv för att skilja dig från andra? Varför?
- f. Skulle du kunna skapa gränser på ett positivt sätt – för att inkludera i stället för att utesluta?

**4. Tänk på en av personerna på fotona.
Fundera hur världen ser ut ur synvinkel av
personen på bilden.**

- a. Hur ser hens världskarta ut?
- b. Vilka platser och saker är bekanta, vilka främmande och exotiska?
- c. Vilka saker eller personer tror du att hen tycker är aktuella och viktiga i världen?
- d. Och vilka av målen för hållbar utveckling skulle hen prioritera?
- e. Är hens opinion likvärdig med din? Motivera ditt svar.

5. Utvärdera påståendet: "Pengar lugnar ned och gör lycklig." Överväg påståendet från synvinkeln av människor som bor på olika kanter av världen och som är i olika situationer. Hurdana saker påverkar om påståendet är korrekt?

6. Är alla människor likvärdiga?

- a. Kan du nämna sådana saker i ditt eget samhälle i vilka människor är icke-jämställda?
- b. Påverkar människans yrke eller inkomstnivå i hans människovärde?
- c. Hur kan man nå människovärdet?
- d. Hur påverkar klädsel eller utseende det hur andra människor uppskattar individen och hurdana förhandsuppskattningar de gör?

7. Fördom betyder en uppfattning som är skapad före man har lärt känna människan eller saken. Ofta är fördomar negativa och riktas mot en hel människogrupp. Fördomar kan vara ett hinder för att lära känna någon, uppskatta någon eller skapa förtroende mellan några.

I värsta fall leder de till diskriminering och rasism. Vi alla gör förhandsvärdering om människor, både positiva och negativa. När vi lär känna människor eller saker kan vi ändra på våra fördomar.

- a. Känner du möjligen igen några fördomar hos dig själv?
- b. Har du någon gång haft en missuppfattning gällande någon människogrupp eller individ som senare har förändrats?
- c. Kan man ändra på fördomar?

8. En stereotypi är en förenklad beskrivning eller generaliserande åsikt om en grupp eller en individ som en del av en grupp. Med en stereotypi värderar man ofta en människogrupp som bra eller dålig. Då ses en person ensidigt och hen tas inte hänsyn till som individ, vilket leder till att hen inte bemöts jämlikt.

- a. Hurdana stereotypiska uppfattningar förknippas med din egen nationalitet?
- b. Stämmer de när de gäller dig? Eller när de gäller andra medlemmar som du känner i sammagrupp?
- c. När du tänker på människorna på utställningens bilder, tror du att de alla har något gemensamt? Varför tror du på detta sätt?
- d. När kan man dra nytta av stereotypier?
- e. Hur kan de vara till skada?

9. Läs definitionerna nedan gällande begreppen likabehandling och ojämlikhet. Tänk sedan på alla bilderna i utställningen. Vem påminner dig om de olika begreppen? Varför har personen just med det begreppet att göra?

- **Ojämlikhet** är ett tillstånd där det finns orättvisa eller etiskt felaktiga, undvikbara skillnader mellan personer.
- **Likabehandling** är ett tillstånd där personer inte är i ojämlikt tillstånd med varandra utan godtagbar anledning i förhållande till målet eller verksamheten i fokus.
- **Rättvisa** är ett tillstånd där personer bemöts etiskt och juridiskt rätt.
- **Jämlikhet** är ett tillstånd där personernas sociala rättigheter, möjligheter och resurser har fördelats rättvist.
- **Diskriminering** är verksamhet där personen bemöts sämre än en annan utan godtagbar anledning på grund av omständigheter som gäller den enskilde som person.

Vad borde man göra i din egen skola/
arbetsplats för att främja likabehandling?
Vad skulle du kunna göra?

10. Försök att tänka dig vad får en annan person att göra vad hen gör och hur hen gör det. Gör vi alla våra val därför att vi vill göra så som vi gör? Ångrar du eller känner du dåligt samvete över något av dina egna beslut? Påminn dig foton av GMB Akash som du sett.

- a. Vilka av personerna har kunnat fatta beslut eller göra val gällande sitt eget liv?
- b. Tror du att de är nöjda med sina beslut?
- c. Är någon av personerna bitter över ett beslut hen fattat eller över sin situation?
- d. Vem av personerna som du har mött var lycklig?

11. Tänk på svårigheter eller rädslor som du kan ha i ditt vardagliga liv. Påminn dig om bilderna och bildtexterna i utställningen. Tänk på vad som är utanför berättelserna: gömda rädslor, känslor på ytan, personliga erfarenheter och berättelser. Vad är personerna på bilderna rädda för och vad gör dem lyckliga? Fäst sedan din uppmärksamhet på dina egna nära.

- a. Hurdana känslor har de upplevt och vilka är deras rädslor, sorger eller källor av lycka?
- b. Vad får just dig att orka över svåra situationer?
- c. Många av personerna som GMB Akash har fotograferat såg hoppfulla mot framtiden trots svårigheterna de hade upplevt. Varifrån får olika människor krafter?
- d. Är dina egna kraftkällor likadana som hos personerna på bilderna?

12. Människor kommunicerar och upplever bryende på olika sätt. Många av personerna på bilderna har upplevt känslor som övergivande, men många även kärlek och bryende.

- a. Vet du hur dina närmaste mår?
- b. Hur har det gått för dem de senaste veckorna?
- c. På vilket sätt skulle du kunna visa intresse för deras mående?
- d. Hur skulle du själv vilja att de visar dig att de bryr sig om dig?
- e. Är det lika betydelsefullt att fråga "hur mår du" och att ge utrymme och motta informationen?
- f. Hur kan du ta hänsyn till den andra personen när du frågar hur hen mår?

13. Påminn dig personerna på bilderna.

- a. Vem av personerna på bilderna och i berättelserna minns du som lycklig?
- b. Vad består lyckan av hos personerna på foton? Vilka saker får dig eller dina närmaste lyckliga?
- c. Hur skiljer sig olika personers källor av lycka från varandra? På vilket sätt är de likadana?

Hur kändes det att fundera på frågor gällande ojämlikhet med hjälp av foton?

Begreppslista

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

 Suomen
Caritas

- **Allah** – Allah är ett ord i det arabiska språket och betyder Gud. I andra språk, till exempel finskan, syftar man med ordet speciellt till islams Gud.
- **Anorexi** – Anorexi dvs. underviktsstörning är en sjukdom där en person av olika anledningar börjar reglera och undvika att äta. Den är en långvarig psykiatrisk sjukdom, och en person som lider av den känner ett tvång att banta.
- **Basar** – Ett österländskt täckt torg eller handelsplats som hör speciellt till islamska kulturtraditionen.
- **Dalit** – En traditionell benämning av kastlösa i hinduernas kastväsen. I hinduismen delas människor i kaster, och ställningen av daliterna som har blivit utan kast har traditionellt varit allra sämst. De som tillhör de högre kasterna använder ofta benämningen "oberörd" som är nedsättande om kastlösa personer. Daliter finns bland annat i Indien, Nepal, Bangladesh och Pakistan.
- **Eid** – Id al-Fitr- dvs. eid-högtiden avslutar ramadanmånaden, då muslimerna fastar under den ljusa tiden.

- **Erosion** – Slitning av jordytan dvs. erosion sker på grund av vatten, is, vind eller någon annan faktor som sliter jorden. Till och med en tredjedel av jordklotens odlingsjord har förstörts till följd av erosion och förorening.
- **Helgedom** – En helig plats som är ägnad åt en viss gudom, hjälte eller förbild för att prisa och tillbe hen.
- **Iftar** – Kvällsmåltid som muslimer avslutar sin dagliga ramadanfasta med efter solnedgången.
- **Invandrare, "mamu"** – En person som är född utomlands, som inte är Finlands medborgare men bor i Finland och har fått uppehållsrätt. Invandrare är inte ett skällsord trots att dess talspråkliga finskspråkiga förkortning "mamu" ibland används så. Begreppet används ofta även fel på grund av individens namn, utseende eller modersmål.

- **Kast** – Kastväsendet är ett system där individens ställning, verksamhetsmöjligheter och kultur definieras av hens härkomst. Hinduernas samhälle delas i olika kaster, dvs. samhällsklasser. Enligt kastväsendets regler bör en person som tillhör en högre kast inte umgås med en person som tillhör en lägre kast. Utanför de fyra kasterna hamnar de kastlösa, dvs. daliterna, vilka befinner sig under huvudkasterna och arbetar i de allra minst uppskattade uppgifterna.
- **Monsun** – En monsun är ett meteorologiskt fenomen i vilket tillhör våldsamma vindar som byter riktning med årstiderna samt häftiga och långvariga regn. Monsuner förekommer inom tropiska områden runtom i världen, speciellt i Sydostasien.
- **Narkotika** – Narkotika är medel som ändrar på personens mentala eller fysiska tillstånd. Viss narkotika kan först skapa välbehag, men ofta är deras påverkningar mycket oberäkneliga och de kan vara mycket farliga för sin brukare.

- **Person med funktionsnedsättning** – En person som har någon långvarig kroppslig, mental eller intellektuell skada eller skada i sinnen, som tillsammans med olika hinder kan hindra hen från att fullständigt och effektivt delta i samhället jämlikt med andra. (FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, 2016). Man får och ska tala om funktionsnedsättning ifall det sker korrekt. "Funktionsnedsatt" är inte ett skällsord.
- **Prostitution** – Om sex och prostitution ska man tala till barnet och ungdomen enligt hens utvecklingsnivå. Du kan öppna saken med att fråga vad barnet förstår med ordet "älskande", och berätta sedan att det är ömhet och njutning mellan vuxna. Du kan till exempel förklara att: "Prostitution är spelad ömhet som några hamnar att göra för att tjäna pengar."
- **Ramadan** – Ramadan är den nionde månaden i den islamiska kalendern och fastetid för muslimer. Under den avstår man från mat och dryck från gryning till solnedgång, samt inriktar sig på den egna andliga tillväxten – tacksamhet, tålmod, förbarmande och medkänsla.

- **Riksha** – En kärra avsedd för transporter av en eller två personer, som ofta dras antingen med cykel eller skoter. Rikshan används speciellt i Fjärran öster men även i Afrika och Latinamerika där den har olika namn.
- **Sari (saree or shari)** – En klädedräkt som kvinnor använder i Indien, Bangladesh, Sri Lanka och Nepal. Sari är ett många meter långt tygstycke som lindas så att det täcker hela kroppen.
- **Sehery (the 'suhoor' or 'sehri')** – Ett morgonmål efter vilket muslimerna börjar sin dagliga ramadanfasta precis före soluppgången.
- **Själv mord** – Om döden och självmord ska man tala till barnet och ungdomen enligt hens utvecklingsnivå. Du kan öppna saken med att fråga vad barnet förstår med orden "död" eller "själv mord". Efter att du har hört svaret kan du förklara till exempel att: "När människan dör slutar hen att andas och tänka. I ett självmord har människan gjort något sådant som gör att hens kropp inte längre fungerar."

- **Sweeper** – Sopare, person som sopar gator och rengör avlopp ofta med bara händer. Denna arbetsuppgift anses traditionellt tillhöra de kastlösa, dvs. daliterna.
- **Taka** – Bangladeshs valuta (BDT). En euro motsvarar ungefär 100 taka.
- **Tropisk cyklon** – Ett rörligt lågtryck, dvs. en tropisk cyklon, orsakar ofta tropiska stormar, såsom orkaner, tyfoner eller cykloner inom tropiska områdena, och de förekommer som turbulent vind, ösregn och åska.

Detta funderingsmaterial ingår i Caritas Finlands projekt Mitt jämlika liv. I det ingår en utställning med fotografen GMB Akashs bilder, en kampanj i sociala medier och workshops som hålls i yrkesskolor.

Du hittar mer information om projektet på webbplatsen www.mittjamlikaliv.org.

Projektet genomförs åren 2021–2024 och det får Utrikesministeriets stöd för kommunikation och utbildning om globala frågor. Funderingsmaterialets texter är skrivna av Mervi Hakoniemi och Laura Koskelainen.

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

@samanarvoinenelamani